

Saint Irenaeus Joint Orthodox-Catholic Working Group - Groupe de travail orthodoxe-catholique Saint-Irénée
Gemeinsamer orthodox-katholischer Arbeitskreis Sankt Irenäus
Спільна православно-католицька робоча група Святого Іринія

Orthodox Co-secretary:

Prof. Dr. Assaad Elias **Kattan**
CRS / Chair for Orthodox Theology
Hammer Str. 95, 48153 Münster
Germany / Deutschland
Phone: +49-251-8326104
Telefax: +49-251-8326111
E-mail: kattan@uni-muenster.de

Catholic Co-secretary:

Dr. Johannes **Oeldemann**
Johann-Adam-Möhler-Institut f. Ökumenik
Leostr. 19 a, 33098 Paderborn
Germany / Deutschland
Phone: +49-5251-8729804
Telefax: +49-5251-280210
E-Mail: J.Oeldemann@moehlerinstitut.de

Комюніке – Рим 2021

Спільна православно-католицька робоча група святого Іринія зібралася на свою сімнадцяту щорічну зустріч з 6 по 10 жовтня 2021 року в Інституті екуменічних студій Папського університету святого Томи Аквінського (Angelicum). Зустріч 2021 року пройшла під головуванням православного співголови митрополита Німеччини, Центральної та Північної Європи Серафима (Йоанте) (Румунська Православна Церква) та католицького співголови єпископа Магдебурзького Герхарда Файге.

Зустрічі передувала прес-конференція в «Анжелікумі», де обговорювали спільне дослідження групи «*Служіння сопричастя: Переосмислення відносин між приматом і синодальністю*» (2018 р.). Новим моментом на цій зустрічі стало запрошення двох зовнішніх експертів (з біблійних студій) та трьох молодих студентів-спостерігачів.

На першому пленарному засіданні в середу, 6 жовтня, співголови відзвітували про роботу групи за останні два роки, зокрема, про переклад спільного дослідження дванадцятьма мовами, останньою з яких була арабська.

Вранці у четвер, 7 жовтня, групу прийняв кардинал Курт Кох у приміщенні Папської ради сприяння єдності християн. Кардинал Кох привітав роботу групи як цінну підтримку міжнародного римо-католицько-православного діалогу. Потім група була прийнята на приватній аудієнції Папою Франциском, який тепло відгукнувся про роботу групи і про її спільне дослідження. У своїй промові він зазначив, що «ми прийшли до розуміння того, що примат і синодальність – це не два конкуруючі принципи, а дві реальності, які встановлюють і підтримують одна одну в служінні сопричастя». Папа Франциск також підкреслив доречність покровительства над групою святого Іринія Ліонського і оголосив на зустрічі, що незабаром проголосить святого Іринія доктором Католицької Церкви з титулом *Doctor Unitatis* («Доктор єдності»).

Під час зустрічі учасники відвідали ранкові богослужіння обох Церков. Вранці в суботу 9 жовтня група відвідала катакомби Домітілли і була присутня на месі, яку очолив єпископ Фейге.

Після публікації книги «*Служіння сопричастя*» група перейшла до нової теми єдності та розколу. Група розпочала свою роботу з двох біблійних доповідей, представлених зовнішніми експертами на тему єдності та розколу в Старому та Новому Завітах. Далі група розглянула два приклади з ранньої Церкви: чотиридесятницьку суперечку щодо святкування Пасхи та листи святого Ігнатія Антіохійського. Після цього відбулася презентація та обговорення нещодавнього документу, підготовленого в рамках Орієнтально-Католицького діалогу. Третьою основною темою був пошук єдності у XX-XXI століттях. Тут увага була зосереджена на воз'єднанні Російської Православної Церкви за кордоном (РПЦЗ) з Московським Патріархатом (у 2007 р.) та методології, що лежить в основі нещодавніх діалогів між Католицькою Церквою, Орієнтальними Православними Церквами та Ассирійською Церквою Сходу.

Рефлексії цьогорічної зустрічі були підсумовані учасниками у наступних тезах:

Тези про єдність і розкол у Святому Письмі

1) У Старому Завіті єдність людського роду ґрунтується на спільному походженні. Тим не менш, обраний народ, Ізраїль, здобув свою ідентичність через низку відокремлень від навколишніх народів. Цей процес опосередковано описаний у численних розповідях про розділення між братами в одній родині, де молодший витісняє старшого: обрання залишається залежним від одного роду, тоді як розлучені брати стають родоначальниками сусідніх народів.

2) Християнська спільнота формується через єдність, яку приніс Христос, що прийшов зібрати розсіяних дітей Божих (Івана 11:52). Саме він «зруйнував середню стіну розділення» (Еф 2:14) між Ізраїлем та іншими народами. У Новому Завіті єдність і різноманітність є не протилежними, а взаємодоповнюючими реаліями. Спасіння, принесене Христом, дарує нам Духа, який, не скасовуючи розмаїття культур, об'єднує всі народи в день П'ятидесятниці і дає християнській спільноті покликання до порозуміння серед розмаїття.

3) Навіть якщо новозавітні писання походять від різних свідків, і навіть якщо вони відображають різні богословські акценти і навіть конфлікти всередині спільноти, залишається вірним, що Христос є їхнім об'єднуючим принципом. Різноманітність Євангелій підкріплена єдністю єдиного Євангелія, яке полягає в проповіді смерті і воскресіння Христа.

Тези про єдність і розкол у ранній Церкві

4) Листи святого Ігнатія Антіохійського є дуже раннім і важливим свідченням розвитку і заснування структури церковного служіння та його значення для єдності Церкви. Розуміння Ігнатієм центральної важливості *одного* єпископа на певному місці слід розуміти як колегіальне, а не монархічне служіння, оскільки єпископ завжди діє в гармонії з дияконами і пресвітерами.

5) Чотиридесятницька суперечка слугує прикладом того, як єдність (справедливо) зберігається в умовах літургійного розмаїття. У ранній Церкві існували дві основні традиції святкувати Великдень: 14-го нісана (єврейська Пасха), як у Малій Азії, або в певну неділю, як у Римі та на Сході. Ця розбіжність також мала значні наслідки для практики посту. Хоча Полікарп Смирнський і Аніцій Римський розійшлися в поглядах на цю суперечку ще в середині II століття, Аніцій запросив Полікарпа головувати на спільному святкуванні Євхаристії. Незважаючи на постійну напруженість у цьому питанні, кульмінацією якої стало відлучення папою Віктором християн з Малої Азії, які проживали в Римі, євхаристійне спілкування, врешті-решт, було збережено. Особливо важливу роль тут відіграв святий Іринеї Ліонський, який успішно переконав Папу Віктора зняти відлучення і таким чином запобігти розколу. Як сказав Іринеї: «Наша незгода щодо посту підтверджує нашу згоду у вірі». Різноманітність на практиці не означає роз'єднаності у вірі.

Тези про єдність і розкол у XX і XXI століттях

6) Добрим прикладом процесу возз'єднання двох церков, які відокремилися одна від одної переважно з політичних мотивів, є подолання розколу між Російською Православною Церквою та Російською Православною Церквою Закордоном, який тривав 80 років (1927-2007). Цей процес передбачав: зцілення пам'яті через спільне прочитання історії та відмову з обох сторін від тих суджень і дій минулого, які спричинили поділ; визнання певної автономії в рамках канонічного спілкування; встановлення церковних рамок і спільного методу діалогу, в якому всі питання, що залишалися відкритими, могли б бути вирішені у братерський спосіб.

7) Ми обговорили документ «Здійснення сопричастя в житті ранньої Церкви та його значення для нашого пошуку сопричастя сьогодні», опублікований Міжнародною спільною комісією з богословського діалогу між Католицькою Церквою та Орієнтальними Православними Церквами у 2015 році. У цьому діалозі детально розглядається природа відносин між Церквами в період, що передував поділам V століття. Він показує, що повне сопричастя, яке існувало між церквами, виражалося в широкій мережі відносин, заснованих на спільному переконанні, що всі церкви поділяють одну і ту ж віру. Серед цих проявів сопричастя були

обмін листами та візити, як офіційні, так і неофіційні; синоди та їх рецепція у всіх частинах Церкви; молитва, почитання спільних святих, паломництва та інші форми духовності. Це робить ще більш важливим замислитися над причинами, чому, тим не менш, ці розколи, що виникли в п'ятому столітті, продовжують існувати донині.

8) З кінця 20-го століття в діалозі між Халкидонськими церквами (Католицькою і Православною), Орієнтальними Православними Церквами та Ассирійською Церквою Сходу відбулися деякі обнадійливі події. До помітних досягнень можна віднести узгоджені заяви між Православною Церквою та Східними Православними Церквами, хоча в деяких православних середовищах вони зустріли жорстку опозицію. Католицький діалог з Орієнтальними Православними Церквами та Ассирійською Церквою Сходу був, мабуть, більш успішним: ці Церкви прийшли до переконання, що сьогодні їх розділяють розколи, а не ересі. Залишається питання, як ці все ще розділені Церкви прийшли до визнання одна одної як істинних Церков. Слід, однак, зауважити, що деякі з цих процесів навряд чи знайдуть схвалення в Православній Церкві.

9) Зміна відносин між Католицькою Церквою, Орієнтальними Православними Церквами та Ассирійською Церквою Сходу стала можливою завдяки відновленню комунікації між вірними та очільниками всіх Церков-партнерів, а також богословській праці, яка супроводжувала цю динаміку. Відновлення комунікації уможливило відновлення й контактів, включаючи запрошення спостерігачів на Другий Ватиканський Собор, численні візити між церковними ієрархами та монашеством, обмін студентами-богословами, подекуди нове ставлення до міжцерковних шлюбів, а передусім відмову від поглядів, які сприймалися як ворожі, таких як прозелітизм та уніатизм (останній пункт є особливо бажаним для православних). Це зближення супроводжувалося глибокими богословськими та історичними дослідженнями, які розкрили різноманітність мовних, культурних та політичних чинників, що негативно впливали на взаєморозуміння в минулому. Це уможливило вивчення мови іншого та побудову солідарності, взаємної довіри і дружби.

10) Праця примирення вимагає співпраці всіх вірних, церковних провідників і богословів. Зокрема, наукова богословська праця, що лежить в основі цих подій, була продуктивною головним чином тому, що вона була зумовлена кериґматичним прагненням висловити сучасним чоловікам і жінкам у зрозумілих термінах спасительну таємницю Христа.

Наприкінці зустрічі члени групи св. Іринія висловили сердечну подяку Інституту екуменічних студій «Анжелікум», Італійській єпископській конференції та Папській раді сприяння єдності християн.

Спільна православно-католицька робоча група святого Іринія складається з 26 богословів, 13 православних і 13 католиків, з ряду європейських країн, Близького Сходу та Америки. Вона була створена у 2004 році в Падерборні (Німеччина) і відтоді зустрічалася в Афінах (Греція), Шеветоні (Бельгія), Белграді (Сербія), Відні (Австрія), Києві (Україна), Магдебурзі (Німеччина), Санкт-Петербурзі (Росія), Бозе (Італія), Салоніках (Греція), Рабаті (Мальта), на о. Халкі біля Стамбула (Туреччина), у Тезе (Франція), Караймані (Румунія), Граці (Австрія) та Требін'є (Боснія і Герцеговина). У 2020 році зустріч не відбулася через пандемію коронавірусу. У Римі було вирішено провести наступну зустріч групи в жовтні 2022 року в Румунії.

